

**INSTYTUT INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
POLITECHNIKA ŁÓDZKA**

**INSTRUKCJA
DO ĆWICZEŃ LABORATORYJNYCH**

**LABORATORIUM KOROZJI
MATERIAŁÓW PROTETYCZNYCH**

ĆWICZENIE NR 1

ANALIZA PRZEBIEGU KOROZJI WYSOKOTEMPERATUROWEJ

Cel ćwiczenia

Zapoznanie się z mechanizmem korozji gazowej, kinetyką utleniania metali i stopów oraz metodami ochrony przed korozją gazową.

WIADOMOŚCI TEORETYCZNE

Korozja gazowa

Korozja pod wpływem oddziaływania suchych gazów na metal jest nazywana gazową. Proces korozji gazowej (utlenienie metalu) można zapisać następującym równaniem:

gdzie **Me** oznacza metal, a **X** utleniacz.

Proces utleniania metalu składa się z wielu procesów cząstkowych. Największe znaczenie mają dwa spośród nich, a mianowicie reakcje chemiczne przebiegające na granicy rozdziału poszczególnych faz oraz procesy dyfuzji reagentów poprzez tworzącą się warstwę produktów reakcji, decydują o kinetyce reakcji.

Wpływ różnych czynników na korozję gazową

Szybkość korozji gazowej metalu może ulegać zmianie w zależności od wielu warunków.

- **Wpływ czynników wewnętrznych na przebieg korozji gazowej**

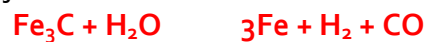
Na przebieg utleniania metali i stopów ma wpływ szereg czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Wewnętrzne, które są związane bezpośrednio z samym tworzeniem: skład i struktura stopu, stan powierzchni, naprężenia wewnętrzne itp. Czynniki zewnętrzne są związane ze środowiskiem utleniającym- jego składem, temperaturą, ciśnieniem, szybkością ruchu gazu i innymi parametrami.

Z czynników wewnętrznych najważniejszy jest skład jakościowy i ilościowy tworzywa. Zawartość węgla w stali obniża szybkość jej reakcji z tlenem w wysokich temperaturach (powyżej 1073°K). Utlenianie węgla na granicy zgorzelin- metal, szybsze od utleniania żelaza, równoznaczne jest z jego ubytkiem w strefie reakcji; powoduje to ciągłą dyfuzję pierwiastka z głębi fazy metalicznej. Tworzy się w ten sposób przypowierzchniowa warstwa metalu o zmniejszonej zawartości węgla, powodująca pogorszenie własności mechanicznych tworzywa. Ze wzrostem zawartości węgla szybkość odwęglania nieco się zmniejsza. Szybsze utlenianie węgla w porównaniu z utlenianiem żelaza jest przykładem selektywnego utleniania stali. Krzem, fosfor, nikiel i mangan nie wpływają na utlenianie stali. Tytan, miedź, kobalt i beryl w niewielkim stopniu zmniejszają utleniane zgorzeline. Najważniejszym pierwiastkiem uodparniającym stal na utlenianie jest chrom w ilości 5% wagowych. Im większa jest jego zawartość, tym lepsze są własności. Korzystny wpływ na wzrost żaroodporności wywiera także dodatek glinu i krzemu w ilości do 5%. Zawartość w wysokostopowych stalach wanadu, molibdenu wolframu w pewnych zakresach stężeń powoduje bardzo szybkie utlenianie tworzywa, nazywane korozją katastrofalną. Proces taki rozpoczyna się po przekroczeniu pewnej granicznej temperatury, a jego przebieg zależy od składu stopu. Przyczyny korozji katastrofalnej upatruje się w powstawaniu lotnych lub płynnych produktów korozji, które nie zabezpieczają przed bezpośrednim kontaktem metalu z utleniaczem. Struktura stal wpływa na jej podatność na utlenianie. Stal austenityczna jest w wysokich temperaturach bardziej odporna od stali austenityczno-ferrytycznych, w których ze wzrostem zawartości ferrytu obniża się żaroodporność.

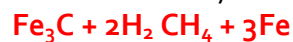
wewnętrznych naprężeń, powodujących pękanie. Utlenianie stali uprzednio zdeformowanych przebiega szybciej w początkowym stadium. Istnieją także

- **Wpływ czynników zewnętrznych na przebieg korozji gazowej stali**

Jednym z najważniejszych czynników zewnętrznych, od których zależy przebieg utleniania jest temperatura. Wpływ składu środowiska zależy na szybkość korozji gazowej stali jest znaczny, a szczególnie silne działanie wywiera tlen, związki siarki i para wodna. Zwiększenie szybkości korozji gazowej, wynika z większego zdefektowania sieci krystalicznej siarczków niż odpowiednich tlenków, dzięki czemu dyfuzja w zgorzelinie siarczkowej jest łatwiejsza. Często korozja w atmosferze tych związków ma charakter międzykrystaliczny. Zawartość pary wodnej w powietrzu może zwiększyć szybkość korozji dwu i trzy krotnie.. Poza utlenianiem, w atmosferze pary wodnej następuje także odwęglanie stali w myśl reakcji:

Wodór wydzielający się zarówno w tym procesie jaki i w wyniku utleniania parą wodną może przenikać w głąb materiału i wywołać tak zwaną kruchość wodorową. Wodór w mieszaninie z innymi gazami jest częstym składnikiem wielu środowisk przemysłowych. Jego obecność jest szkodliwa nie tylko ze względu na wymienione wyżej zjawisko, ale także i dlatego, że powoduje odwęglanie stali i żeliw w myśl reakcji:

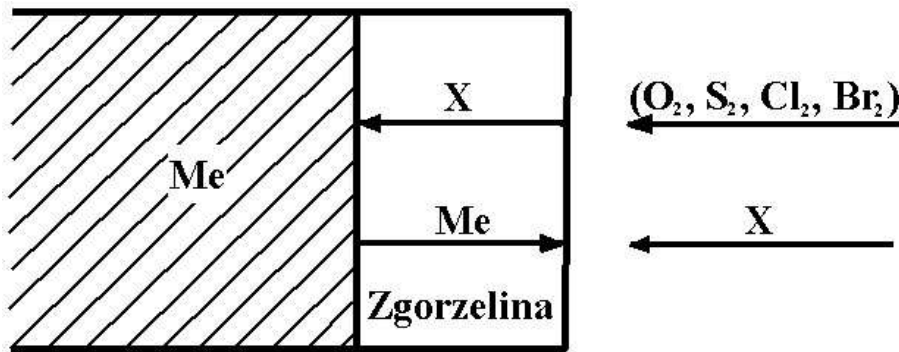

Często spotykanym procesem jest korozja gazowa stali niskostopowych i węglowych w atmosferze gazów spalinowych, zawierających nie tylko aktywnie działające substancje gazowe- parę wodną. Tlen, związki siarki, dwutlenek węgla, węglowodory, ale także zawiesiny stałe lub ciekłe różnych substancji mineralnych i organicznych. W tak złożonej atmosferze może przebiegać równocześnie kilka zjawisk- utlenianie, nawęglanie, siarkowanie. Bardzo niekorzystna jest obecność cząsteczek chlorku sodowego oraz krzemionki i krzemianów w gazach utleniających, powstaje bowiem wówczas płynny produkt utleniania , nie zabezpieczający metalu przed niszczeniem. Szczególnie niebezpieczne jest zetknięcie stali z gazami spalinowymi zawierającymi pięciotlenek wanadu. Obserwuje się wówczas kilkakrotnie, a nawet dziesięciokrotne zwiększenie korozji- wspomnianą już wyżej korozję katastrofalną, której mechanizm jest identyczny z tym, jaki występuje przy korozji stopów, zawierających wanad. Wpływ szybkości ruchu atmosfery gazowej na szybkość korozji jest mało znany. Wiadomo, jednak, że ruch gazów zwiększa szybkość korozji; osiągnięta jest pewna wartość graniczna tej szybkości przy stosunkowo niewielkim przepływie gazów.

Skład fazy gazowej	Względna szybkość korozji (%)
Czyste powietrze	100
Czyste powietrze + 2% SO ₂	118
Czyste powietrze + 5% H ₂ O	134
Tlen	200
Powietrze + 5% SO ₂ + 5% H ₂ O	276

Wpływ składu fazy gazowej na szybkość utleniania stali (0, 17% C) w temperaturze 1173°K

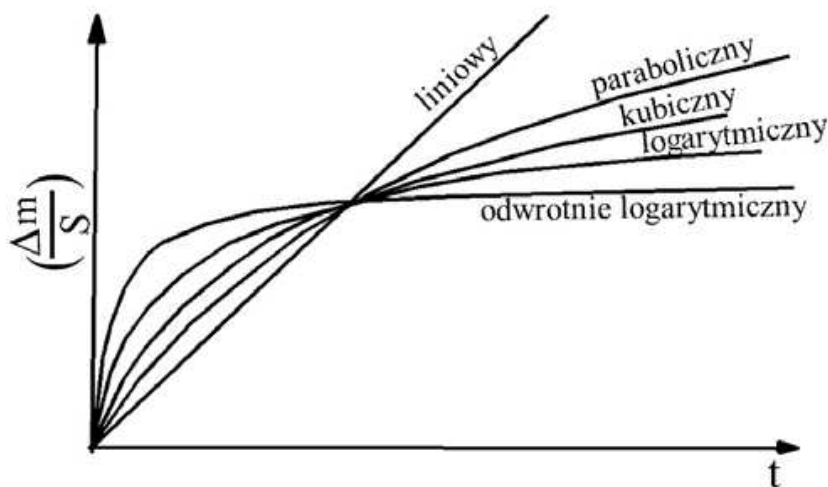
W podwyższonych i wysokich temperaturach proces utleniania zachodzi dzięki dyfuzji

jednego lub obu reagujących substratów przez warstwę produktu. W najprostszym przypadku – utleniania czystego metalu i tworzenia się jednofazowej zwartej zgorzeliny –

proces ten przedstawić można schematem jak na rys. powyżej

W zależności od czasu reakcji, temperatury i ciśnienia środowiska utleniającego oraz natury produktu reakcji jeden z procesów cząstkowych decydować może o szybkości i charakterze przebiegu tworzenia się zgorzeliny. Dlatego też istnieje wiele zależności, opisujących w pewnych granicach temperatur i przedziałach czasowych przebiegi utleniania określonych metali i stopów. Zależność grubości warstwy tlenkowej tworzącej się na metalu w czasie t opisują równania przedstawione w formie wykresu na rysunku 2.

Zależności przedstawiające przebieg utleniania metali (Δm – przyrost masy związanego utleniacza, S – powierzchnia próbki metalu, t - czas)

Przebieg ćwiczenia

Na dostarczonych przez prowadzącego próbkach należy wykonać badania metalograficzne makroskopowe oraz mikrostrukturalne przy pomocy lupy i mikroskopu metalograficznego.

Sprawozdanie z ćwiczenia winno zawierać:

1. cel ćwiczenia i podstawowe wiadomości teoretyczne,
2. dokumentację wyników badań w postaci szkiców makroskopowych dostarczonych skorodowanych elementów oraz schematy budowy mikrostrukturalnej produktów korozji i materiału podstawowego,
3. wnioski podające przyczyny korozji i sposoby jej przeciwdziałania.